

Sfântul Vincentiu și săracii

În toată viața sa Sfântul Vincentiu nu a încetat să avanseze în relația sa cu persoana săracă.

În această conferință o să privim împreună evoluția lui și cum de la un simplu băiat de țaran a ajuns să fie numit părintele săracilor. Vom vedea care este relația lui cu persoanele aflate în suferință, cum le privea el și mai ales care sunt motivele pentru care la un moment dat în viața lui s-a hotărât să-și dedice timpul și puterile sale pentru a le veni în ajutor.

Când examinăm cu atenție conferințele și îndrumările pe care le-a lăsat confrăților săi, Ficelor Carități și Confreriilor de Caritate, găsim la Sfântul Vincentiu trei feluri de a privi săracul:

1. O privire de ordin social
2. O privire de ordin pastoral
3. O privire de ordin mistic.

În aceste trei feluri de a vedea săracul vom găsi cu siguranță ceea ce numim noi astăzi Spiritul Vincentian, modul în care, la rândul nostru trebuie să privim persoanele aflate în suferință.

1. O privire de ordin social

Să dezvoltăm mai întâi această relație de ordin economic și social a Sfântului Vincentiu. El a cunoscut sărăcia în timpul copilăriei sale în familie și în mediul social în care a trăit. Tânărul Vincentiu percepe sărăcia ca pe un rău, și săracii ca pe niște victime. Sărăcia de care a încercat să scape în 1595 cu ajutorul și contribuția părinților, (au vândut o pereche de boi ca să-i permită lui Vincentiu să facă studii și să ajungă preot, astfel să-i asigure lui și familiei sale un trai mai bun), o regăsește în 1617 la Chatillon, însă atunci o privește alfel și cu alte proiecte. Pentru Sfântul Vincentiu săracul devine persoana care suferă, este un bărbat, o femeie sau un copil care se află într-o situație economică și socială nedreaptă.

Această primă concepție și relație cu persoana săracă are rădăcina în experiența trăită la Chatillon, unde Sfântul Vincentiu este profund impresionat de situația unei familii. Providența îi arată calea pe care trebuie să pășească. Nu găsim la Vincentiu analizele riguroase și expresiile luptelor sociale de astăzi, însă la baza acțiunilor sale în favoarea săracilor, de la început, găsim tot timpul o atenție profundă față de persoana săracă și stadiul de sărăcie în care se află. Putem lua ca exemplu regulamentul primei Confrerii de Caritate de la Chatillon: introducerea ne dă motivele evanghelice și valorile spirituale a slujiri săracilor, însă paginile următoare ne arată realismul cu care Vincentiu a studiat condițiile și situația săracilor, nu neglijează nici un detaliu în ceea

ce privește îngrijirea bolnavilor, și felul în care slujitoarele bolnavilor trebuie să se comporte cu ei: „*când intri în casa lor salută bolnavul cu bucurie și caritate, așează măsuta pe pat, pune un servetel pe ea, o farfurie, o lingură și pâine, spală mâinile bolnavului și spune binecuvântarea, pregătește supă și carnea pe masuță și apoi invită bolnavul cu mult respect să mănânce, pentru dragostea lui Isus și a Mariei, să faci toate cu dragoste ca și cum ar face fiului ei, sau lui Dumnezeu...*” (Cost XIII 428). Sfântul Vincentiu nu face nici o diferență între felul de a se ocupa de bolnavii săraci și cei bogați, ba mai mult el cere doamnelor de caritate să slujească săracii ca pe copiii lor. Realismul și modul acesta de a privi persoana săraca îl va păstra în toate activitățile sale.

Sfântul Vincentiu merge mai departe în relația sa cu săracul, în loc să fugă de sărăcie, așa cum a făcut în tinerețe, revendică apartenența sa lumii sărace, de multe ori spunea: sunt fiu de țăran, dintr-o familie săracă. Sărăcia nu mai este pentru el un rău de ocolit ci un prilej de a pune în practică credința. Nevoile și suferințele săracilor devin nevoile și suferințele lui. Cunoaștem cu toții această celebră frază care arată foarte bine relația lui Vincentiu cu săracii: „*Cum, să fii creștin și să-l vezi pe fratele tău îndurerat fără să plângi cu el, fără să fii bolnav împreună cu el! Ar însemna să nu ai milă și că ești creștin doar cu numele; înseamnă că ești lipsit de omenie, înseamnă că ești mai rău decât dobitoacele.*” (30 mai 1659). O frază dură care este menită să ne trezească la realitate, la realitatea săracilor, care sunt numiți frați, o expresie care are o importanță deosebită pentru Vincentiu. El trăiește o viață simplă și apropiată de cea a săracilor, cere cu mare insistență confrăților săi și Ficelor Carității să ducă un trai modest și simplu pentru a fi în solidaritate cu persoanele sărace.

Acest tip de relație a Sfântului Vincentiu cu săraci este o relație profund umană, cu o atenție particulară la realitatea economică și socială pe care o trăiau cei care se aflau în sărăcie. Respectul cu care se apropia de ei, chiar dacă în societate erau persoane fără nume, el îi considera frați și persoane demne de încredere.

2. O privire de ordin pastoral

Sfântul Vincentiu nu se oprea doar la relația materială cu săraci, vom examina acum felul de a vedea săracul din punct de vedere pastoral.

Înainte de evenimentele de la Gannes și Chatillon Sfântul Vincentiu a trăit departe de săraci timp de 17 ani de preoție. La Gannes este interpellat și provocat de neștiința religioasă și abandonul Bisericii a populației sărace de la sate. La aceste provocări Vincentiu decide să lase la o parte proiectele sale, de a-și crea o situație bună la familia Gondi, și se hotărăște să se consacre evanghelizării populației de la sate, abandonate spiritual. Pentru el, săracul devine persoana de evanghelizat și salvat. A meditat evenimentul de la Gannes (a fost chemat la căpătâiul unui muribund, care era considerat de ceilalți un om bun, însă el era într-o stare de abandon spiritual), la lumina evangheliei: „*Duhul Domnului este peste Mine, pentru că M-a uns să vestesc săracilor Evanghelia...*” (Luca 4:18) și săracii devin pentru Vincentiu primii

interlocutori al Evangheliei, primii invitați ai împărăției cerului. În acest tip de relație cu săracul, sunt două aspecte de remarcat: un aspect pozitiv, promovarea săracului pe plan spiritual și prioritatea care îi revine în proiectul pastoral, pe de altă parte un aspect negativ, săracul este încă acela la cine se anunță evanghelia, cine este instruit, cui i se administrează sacramentele, acela pe care îl asistăm și îi aducem salvarea.

Acum relația Sfântului Vincențiu cu săracul este a o relație de sens unic. Observăm însă o evoluție pe plan spiritual și pastoral, Vincențiu trece de la o pastorală limitată la familia Gondi la o pastorală dedicată persoanelor de la sate. Săracii devin o prioritate pentru Vincențiu.

Nevoile săracilor și prioritatea acordată lor îl inspiră pe sfânt să dea naștere Congregației Misionare. La început un grup mic de misionari care avea ca prioritate evanghelizarea și instruirea populației sărace de la sate: „*Vocația noastră este o continuare a vocației lui Isus... a-L face cunoscut pe Dumnezeu săracilor, a le vesti pe Isus Cristos, a le spune că Împărăția cerurilor este aproape și că este pentru cei săraci.*” (Cost XII.80)

În operele sale de evanghelizare săracul devine o prioritate pentru Sfântul Vincențiu, pentru el cât și pentru toate instituțiile create de el, evanghelizarea săracilor este pusă în centrul tuturor activităților.

Dupa evenimentele din 1617 viziunea pastorală a lui Vincențiu progresează rapid și se adaptează la nevoile săracilor. Aceste nevoi l-au făcut pe Vincențiu să treacă de la o evanghelizare clasică care consta în practica cultului, la o evanghelizare centrată pe credința și pe punerea Evangheliei în contact direct cu viața săracilor.

În opera sa de evanghelizare Vincențiu asociază toți creștinii și în special săracii. Toate persoanele botezate sunt chemate să contribuie la proclamarea Evangheliei. Pentru Vincențiu evanghelizarea începe cu anunțul Evangheliei și continuă cu trăirea ei prin fapte de caritate și prin modul de a-și trăi viața de creștin. Sfântul Vincențiu ajunge la convingerea că de multe ori faptele făcute din credință sunt mai evanghelizatoare decât o predică.

Observăm că relația pastorală a Sfântului Vincențiu cu săraci trece de la o evanghelizare cu sens unic și devine o relație de evanghelizare reciprocă, după ce au primit Vestea cea bună, la rândul lor, săraci pot să o trăiască și să o transmită mai departe: „*Să-l iubim pe Dumnezeu fraților, să-l iubim pe Dumnezeu cu puterea brațelor și sudoarea frunții noastre*”.

3. O privire de ordin mistic

A treia etapă sau al treilea nivel de relație a Sfântului Vincențiu este de ordin mistic. Această relație cu săracul trece peste simpla relație materială și intră pe domeniul spiritual. Putem pune acest progres în relație cu evenimentul de la Chatillon,

pentru că acest pas a fost făcut la lumina Evangheliei Sfântului Matei capitolul 25, 31-46, text pe care îl găsim citat pentru prima dată în documentul Confreriei de Caritate din Chatillon (23 august 1617). Fără să vrem să planificăm progresul interior al Sfântului Vincențiu, putem spune că dacă capitolul 4 versetul 18 din Evanghelia lui Luca a luminit și revelat toată bogăția evenimentului de la Gan și a dat naștere misiunilor, acest text din Evanghelia Sfântului Matei a luminat și revelat toată bogăția evenimentului de la Chatillon și a dat naștere Confreriei de Caritate și mai târziu în 1633 Companiei Fiicelor Carității.

Acest fragment evocă judecata de apoi: *„Căci am fost flămând și Mi-ați dat șă mănânc, ...bolnav și M-ați vizitat, ... ori de câte ori ați făcut aceste lucruri unuia din acești foarte neînsemnați frați ai Mei, Mie Mi le-ați făcut.”*

„Bolnav și M-ați vizitat” cu siguranță această frază i-a venit în minte și în rugăciunile sale în timpul zilei de 20 august 1617, mergând în vizită la familia bolnavă.

Ce este și mai remarcabil este drumul parcurs de Evanghelie în sufletul și credința sfântului. Este clar că treptat Vincențiu a devenit conștient că prin săracul de la Gannes și familia bolnavă din Chatillon Isus Cristos trimisul lui Dumnezeu a intervenit direct în viața sa. Aceste întâlniri l-au determinat să-și schimbe viața, săracii de la Gannes și Chatillon au fost pentru el semne de la Dumnezeu, semne ale providenței lui Dumnezeu care i-au arătat direcția pe care trebuie să meargă. La acest stadiu relația Vincențiu/săracul nu mai este o relație de sens unic, el realizează din ce în ce mai mult că săraci au contribuit la schimbarea vieții sale. Afirmările din Evanghelia Sfântului Matei: *am fost flămând... am fost bolnav... am fost în temniță... mie mi le-ați făcut...*, devin cheia întâlnirilor sale cu săraci, cheia relațiilor vincențiene cu persoanele aflate în suferință.

Într-o conferință adresată misionarilor Vincențiu ne dă definiția relației sale mistice cu săracii: *„Nu trebuie să judec un biet țăran sau o biată femeie după exterior, nici după cum pare a fi capacitatea lor spirituală: cu atât mai mult cu cât, foarte adesea, ei aproape că nu au nici figura nici mintea unor persoane raționale, atât sunt de grosolani și pământești. Dar întoarceți fața medaliei și veți vedea în lumina credinței că Fiul lui Dumnezeu, care a voit să fie sărac, ne este reprezentat de acești săraci... O Doamne!, Ce frumos este să privești săracii, dacă îi considerăm în Dumnezeu și în stima pe care Isus Cristos a făcut-o!”* (Cost XI. 32)

Pentru Sfântul Vincențiu săracii revelează prezența lui Dumnezeu în fiecare dintre noi. Dincolo de exteriorul afișat de săraci Vincențiu ne invită să-i privim cu ochii credinței, și să descoperim în ei pe Isus care s-a făcut sărac pentru a salva săracii. Ei devin pentru Vincențiu o formă a prezenței reale a lui Isus pe pământ.

Un alt text care ne dă un ecou din experiența spirituală a Sfântului Vincențiu cu săracii este adresat Ficelor Carității: „*Slujindu-i pe săraci, îl slujim pe Isus Cristos... Voi îl slujiți pe Isus Cristos în persoana săracilor... O soră se duce de zece ori pe zi la bolnavi și de zece ori pe zi îl va găsi pe Dumnezeu... Mergeți la bieții ocnași în lanțuri; îl veți găsi acolo pe Dumnezeu. Mergeți în case sărace, și acolo îl veți găsi pe Dumnezeu.*” (Cost IX. 252)

Relația lui Vincențiu cu persoana săraca nu mai este doar o relație reciprocă, ea devine o relație inversată: Vincențiu devine mai sensibil la ceea ce primește de la săraci, decât la ceea ce oferă el săracilor. Din aceasta decurge un nou comportament social și pastoral: săracul a devenit pentru el Isus Cristos, săracul este deci stăpânul și învățătorul său. De aceea misionarii, ficele carității și doamnele carității nu pot fi altfel în fața săracilor decât în atitudine, în mentalitate și în spiritualitate de slujire. Pun accentul pe aceste trei dimensiuni pentru că Sfântul Vincențiu a dorit să schimbe atitudinea și mentalitatea contemporanilor săi despre săraci, de aceea înainte de toate relația cu persoanele sărace o plasează la nivel spiritual. Dacă Isus se identifică cu săracii, o relație stăpân/slujitor ni se impune, ceea ce trebuie să schimbe atitudinea și mentalitatea noastră cu săracii.

„*Slujirea săracilor trebuie preferată înainte de toate, ... dacă întrerupeți rugăciunea și Sfânta Liturghie pentru slujirea săracilor nu veți pierde nimic, deoarece a-i sluji pe săraci înseamnă a-l vizita pe Dumnezeu; trebuie să-L contimplăm pe Dumnezeu în persoana lor.*” (Cost IX, 216) Observăm în acest text facilitatea și spontaneitatea cu care Sfântul Vincențiu unifică Dumnezeu care este prezent în rugăciune, la Sfânta Liturghie și în săraci. Pentru el este același stăpân (Dumnezeu) care mai întâi a comandat un lucru (rugăciune, Sfânta Liturghie) și apoi comandă un altul (slujirea săracilor). Văzând pe Isus în săraci, Sfântul Vincențiu constată că toate se unifică și continuă în credința și viața sa: rugăciunea, euharistia, misiunea, slujirea săracilor. Pentru a ajunge la această unitate de credință în viața lui este suficient să-l întâlnească cu adevărat pe Isus Cristos prezent în săraci.

Astăzi Sfântul Vincențiu ne invită să mergem și mai departe în relația noastră cu săracii, până la întâlnirea lui Isus care trăiește în ei.

Concluzie

În concluzie doresc să analizăm împreună această imagine care arată cu mare precizie viziunea și relația Sfântului Vincențiu cu săracii. Acest tablou a fost pictat de Théophile Midy și oferit orașului Chatillon de către Napoleon al III-lea în 1868.

Sfântul Vincențiu avea o privire **liberă și liberatoare**: liberă fiindcă acțiunile sale depășeau mentalitatea și criticile epocii sale, referința lui este Dumnezeu; liberatoare pentru persoanele aflate în suferință, fiindcă maniera sa de a vedea și de a se ocupa de săraci a dus la libertate fizică, morală și spirituală pentru multe persoane aflate în nevoi.

O privire **plină de umilință și compasiune**: fără umilință nu se poate face o adevărată caritate, și nu putem sluji săracii cu adevărat dacă nu trăim noi înșine cu umilință și nu-i abordăm cu o atitudine de respect și umilință.

O privire **plină de iubire și credință**: „nu este de ajuns să-l iubesc pe Dumnezeu, dacă aproapele meu nu îl iubește. Trebuie să-mi iubesc aproapele ca pe chipul lui Dumnezeu și obiectul iubirii sale.” O privire cu credința că Dumnezeu ne iubește pe fiecare dintre noi, Dumnezeu este iertare și iubire. Dumnezeu iubește săracii și pe toți care iubesc săracii.

O privire cu **respect și încredere**: atitudinea Sfântului Vincențiu față de cei săraci, bolnavi, prizonieri, persoanele în vârstă, copiii, nu a fost în nici un fel disprețuitoare sau dominatoare, ci o atitudine de respect, ascultare, atenție la cele mai mici detalii, răbdare, bunătate, chiar și atunci când este necesar să fie ferm. El are încredere în capacitățile lor de a înfrunța sărăcia.

Felul în care privea, analiza și acționa în favoarea săracilor l-a condus pe Vincențiu la sfințenie.

Pentru a termina această reflecție să ne întrebăm fiecare în parte: care este calitatea relației noastre cu săracii pe plan social, pastoral și mistic. La fel ca Sfântul Vincențiu și noi trebuie să menținem aceste trei dimensiuni, chiar dacă al treilea (mistica) trebuie să alimenteze celelalte două.

Termin cu acest îndemn al Sfântului Vincențiu: „*Să mergem, frații mei, și să lucrăm cu o nouă dragoste pentru a sluji pe cei săraci, și chiar să căutam pe cei mai săraci și mai abandonati; să recunoștem înaintea lui Dumnezeu că ei sunt stăpânii și învățătorii noștri și că suntem nevrednici de a le face serviciile noastre mici.*”

Fratele lazarist Celestin Farcaș
Iulie 2015